

GUIA D'INTERVENCIÓ EN ESPAIS DE MIGDIA PER A CENTRES EDUCATIUS

PROPOSTA DE MILLORA DE LA
CONVIVÈNCIA A TRAVÉS DE LA
#MIRADAMEDIADORA

Índex

01 Sobre nosaltres

02 Espai de migdia

03 Metodologies de treball

04 Actuació en espai de migdia

4.1 Fase 1: Diagnòstic

4.1.1 Fitxa d'observació

4.1.2 Enquestes

4.1.3 Focus grup

4.1.4. Proposta de fitxa d'observació

4.1.5. Proposta d'enquesta a equip de monitoratge

4.1.6. Proposta d'enquesta a coordinació d'espai de migdia

4.2 Fase 2: Intervenció

4.2.1 Mirada Mediadora a l'espai de migdia

4.2.2 Formacions

4.2.3 Accions preventives

4.2.4 Accions d'intervenció

4.2.5 Aprenentatge

4.3 Fase 3: Avaluació i seguiment

05 Sostenibilitat de la proposta

06 Experiències relacionades

07 El nostre equip

01 Sobre nosaltres

Som dues entitats Mediam i Avalon, que apostem per la mediació i la cultura de la pau com a eina de transformació social. Una de les nostres àrees d'actuació és l'educació. Des dels nostres inicis, fa quasi deu anys, hem apostat per acompanyar els centres educatius en la incorporació de la mirada mediatra per tal de millorar la convivència i les relacions.

En el marc del projecte APS - Cultura de Pau que compta amb el suport de l'Ajuntament de Barcelona hem desenvolupat, de manera conjunta avalon i mediam aquesta guia.

Una de les nostres àrees d'actuació és l'educació. Des dels nostres inicis, fa quasi deu anys, hem apostat per **acompanyar els centres educatius** en la incorporació de la mirada mediatra per tal de millorar la convivència i les relacions.

El nostre **enfocament és integral** i contempla tant a infants i joves, que estan en el centre, com les famílies, el claustre, les direccions dels centres, els equips de monitors i monitores, les coordinacions d'espai de menjadors, vetlladors/es i altres professionals vinculats en el centre.

Aquesta guia està orientada a tots els centres educatius que volen millorar la convivència dins de l'espai de migdia, que inclou tant l'estona de menjador com l'espai de joc que té lloc dins d'aquestes hores. En aquest document podreu trobar, per una banda, una proposta de treball que permet diagnosticar i planificar una intervenció, així com un compendi de dinàmiques i eines per dur a terme avaluacions per comprovar la incidència de les propostes dutes a terme.

Els objectius d'aquesta guia són tres:

- **Reduir l'índex de violència** en les relacions interpersonals.
- **Empoderar i oferir eines sobre gestió de conflictes** als equips de responsables pedagògics dels espais de migdia.
- Posar en pràctica estratègies de **mediació educativa** amb l'alumnat en espais de migdia.

02 Espai de migdia

Els espais de migdia dels centres educatius inclouen tant l'espai de menjador, quan els infants i joves dinen, com els espais de joc que tenen lloc al llarg d'aquesta franja horària.

Al llarg de la nostra trajectòria, i després de recollir l'experiència en molts centres educatius, hem pogut determinar que molts dels conflictes dels centres educatius tenen lloc en aquest espai de migdia.

Un espai compartit

En l'espai de migdia conflueixen molts col·lectius: els infants i joves, els monitors i monitores, la figura de coordinació de forma directa. A més a més, tot el que té lloc dins d'aquest espai afecta també a l'espai aula i fora del centre. Per tant, a l'hora d'incidir en aquest espai també s'ha d'incloure a les famílies, els tutors i tutores, les direccions del centre i les altres professionals que treballen en aquest espai.

Un espai de convivència

Aquesta guia també serveix per posar en relleu la importància que tenen aquests espais en el **desenvolupament físic i emocional dels infants i joves**. En l'espai de migdia els infants i joves aprenen

habits i conductes sobre alimentació, claus pel seu desenvolupament. També és un espai de joc que permet desenvolupar les relacions que tenen amb els seus companys i companyes.

A la vegada, també és un espai on tenen lloc molts conflictes, tant en el moment de menjar com en el moment del joc.

Funcions i organització

La forma més recurrent per gestionar l'espai de menjador és a través d'una **aliança entre la direcció del centre i la coordinació de l'espai de migdia**, que sovint forma part d'una empresa de fora del mateix centre. A partir de l'acord de pautes, normativa i aspectes a treballar, els monitors i monitores són les persones que duen a terme i participen dia a dia en aquest espai.

En aquest sentit, són professionals que estan en contacte cada dia amb els infants i joves i tenen un paper clau en aquest espai.

Dins de l'equip, també és recurrent que hi hagi altres professions com vetlladors/es, educadors socials, persones en pràctiques i altres professionals que complementen les necessitats dels infants i joves del centre.

En aquest sentit, cada espai de migdia té un ecosistema particular, i, per tant, en aquesta guia posem especial èmfasi en l'apartat de diagnòstic, ja que entendre com treballen els professionals i saber quines són les seves percepcions sobre aquest espai és clau, així com les dinàmiques que tenen com a equip de monitor/es.

Comunicació

Després d'explicitar la complexitat de l'espai, un dels punts més importants en els que s'ha d'incidir és en la **comunicació entre totes les persones que comparteixen aquest espai**. En aquest sentit, en la guia podeu trobar propostes de dur accions conjuntes amb famílies i equips de monitoratge, monitors i monitores amb coordinació i personal de l'espai de migdia amb direcció del centre.

A part, algunes de les dinàmiques també conviden a treballar plegats des de pràctiques restauratives, com per exemple l'elaboració d'uns acords de convivència conjunts elaborats des dels infants i joves acompanyats per l'equip de monitors i monitores.

03 Metodologies de treball

Des de Mediam, portem quasi una dècada treballant conjuntament amb els centres educatius per tal de millorar les relacions humanes dins de les escoles.

Tal com us hem compartit en l'apartat anterior, la nostra proposta implica **incorporar la mirada mediatra en els centres educatius** en general i en l'espai de migdia en concret. Per tal d'aconseguir-ho, ens recolzem en eines com:

- **La mediació**, enfocada sobretot des de la part que fomenta l'empoderament i el creixement personal davant del conflicte i com a eina per obrir nous diàlegs.
- **Les pràctiques restauratives**, per tal d'obrir un espai per compartir les vivències que hem tingut dins del grup i reforçar els vincles afectius.
- **La Comunicació No Violenta (CNV)**, com a pràctica vital per aprendre a comunicar-nos i relacionar-nos d'una forma més honesta.
- **Mirada sistèmica**, per entendre les dinàmiques relacionals i les interaccions que es donen dins dels grups i per poder abordar els conflictes, no només des de la part més visible sinó també coneixent tot el que roman invisible.

04 Actuació en espai de migdia

En aquesta guia, hem estructurat les propostes en tres fases: diagnòstic, intervenció i avaluació. Per tal de poder aplicar els continguts, s'ha de seguir aquest procés, ja que un bon diagnòstic és clau per determinar quines propostes s'apliquen i una bona avaluació ens permet veure l'efectivitat d'aquestes.

Finalment, des de Mediam apostem per concebre aquestes tres fases des d'un cercle virtuos, en el sentit que un cop s'acaba l'avaluació, aquesta ens dona pistes per tornar a fer un diagnòstic i posteriorment una nova intervenció.

FASE 1: DIAGNOSI

En aquesta primera fase és clau l'observació activa del quotidià a l'espai migdia i la detecció, recollida i anàlisi de necessitats. Es tradueix, també, en establir vincle amb l'equip responsable per poder treballar mà a mà dins de l'espai de migdia, que inclou tant el moment de joc com en moment de menjar.

- **Observació**, detecció de necessitats i anàlisi envers la viabilitat tècnica per tal de dur a terme el projecte.

- **Planificació**, disseny i temporalització de les propostes pràctiques així com determinar a qui fan dirigides.

FASE 2: INTERVENCIÓ

En aquest punt del procés treballem la temporalització, la planificació i disseny de possibles propostes a dur a la pràctica com a resposta de les necessitats detectades. Dins aquest apartat s'avalua les oportunitats i conveniències de la formació i la sensibilització per portar la mirada mediatra dins del centre.

FASE 3: AVALUACIÓ

En aquesta darrera fase té lloc l'avaluació del procés, auto-avaluació dels equips i del treball fet en xarxa. Abans de finalitzar, s'avalua les modificacions, les propostes de millora i la sostenibilitat del projecte en el centre.

4.1 Fase 1: Diagnòstic

En la primera fase el més important és obtenir el màxim d'informació per conèixer la realitat del centre i les necessitats que tenen.

Per tal d'aconseguir aquesta informació, proposem tres eines: fitxes d'observació, enquestes i focus grup.

4.1.1 Fitxa d'observació

Per tal de dissenyar una proposta d'intervenció, en primer lloc, hem de poder veure el funcionament actual que hi ha en l'espai de menjador.

Conèixer els espais disponibles és crucial per veure quines són les possibilitats que podem explorar, així com saber si els espais es comparteixen amb altres grups, hi ha rotacions o altres informacions que poden ser interessants.

Descobrir quins són i com són les persones que treballen en aquest espai. Els recursos materials disponibles també ens permet entendre el funcionament de l'espai de migdia.

4.1.2 Enquestes

Les enquestes a la coordinació i els equips de monitoratge que adjuntem a continuació, permeten veure i conèixer el seu punt de vista sobre les dinàmiques relacionals i problemàtiques que tenen lloc dins de l'espai de migdia.

Com més persones responguin les enquestes i més sensibilitats recollim, més completa és la imatge que podem compondre sobre la realitat del centre.

EA part de l'equip de monitoratge i coordinació, també es poden extrapolar les enquestes a altres persones o col·lectius en el cas que es consideri oportú conèixer el seu punt de vista.

4.1.3 Focus grup:

L'objectiu que persegueix és el mateix que el de les enquestes: obtenir informació sobre les percepcions i valoracions de les persones que conviuen en l'espai de migdia.

La principal diferència és que l'enquesta pot ser anònima i, per tant, fomenta que les persones comparteixin més. Per altra banda, el focus grup permet que les altres persones coneguin l'opinió dels seus companys i companyeres

4.1.4. Proposta de fitxa d'observació

Cada dia que es realitzi una sessió d'observació per obtenir informació per a la diagnosi s'ha d'omplir una fitxa d'observació. D'aquesta manera es pot tenir la informació en diferents dates.

Espais

- **Espais disponibles?** *Elaborar un llistat dels espais de joc i de menjador disponibles per a infants i joves.*
- **Els cursos comparteixen espai?** En cas afirmatiu, descriu com és aquesta relació.
- **Quines dinàmiques o jocs es donen en cada espai?** *Observar quins jocs disposen, si hi ha rotació d'espais i altres dades rellevants.*

Equip de monitoratge

- **Ràtio d'alumnes per persona.** *Incloure també si hi ha persones de reforç i descripció del funcionament dels monitors i monitores amb relació al grup d'infants i joves.*
- **Rol que ocupa el monitor o la monitora**
 - A l'espai del menjador:
 - Dinamització de jocs
 - Altres espais

quip de monitoratge

- **Ràtio d'alumnes per persona.** *Incloure també si hi ha persones de reforç i descripció del funcionament dels monitors i monitores amb relació al grup d'infants i joves.*

- **Rol que ocupa el monitor o la monitora**
 - A l'espai del menjador:
 - Dinamització de jocs
 - Altres espais

- **Tempos/ timings del migdia:** *Descripció del funcionament general dels horaris del migdia*

Coordinació

Rol de la figura de coordinació

Altres consideracions

Conflictes

Incloure una descripció dels conflictes que hem pogut observar al llarg de l'espai de migdia.

- **Tipologies de conflictes** (verbal, físic, psicològic)
 - **VERBAL:**
 - **FÍSIC:**
 - **PSICOLÒGIC:**
- **Quins predominen i en quin espai?**
- **Reaccions habituals davant de situacions conflictives.** *Descriu quines metodologies, accions i reflexions has pogut veure després que hi hagués un conflicte.*

- **Altres consideracions:**

4.1.5. Proposta d'enquesta a equip de monitoratge

Setmana:

Curs on treballes:

Quina és la teva experiència com a monitor/a?
(resposta oberta, breu)

Quant temps que treballes en aquesta escola?

- És el meu primer curs
- És el meu segon curs
- És el meu tercer curs
- Més de tres anys

Quines diries que són les fortaleses d'aquest equip? Anomena'n tres.

Quins els punts febles? Anomena'n tres.

Què consideres que aportes a l'equip?

Quina és la vostra línia de treball?

Heu creat pactes/aliances de convivència amb relació a l'equip?

I amb relació als infants i joves?

Són les mateixes per a tots els cursos?

Com és la teva relació amb la figura de coordinació?

Et sents acompanyat/da per la coordinadora?

Com es recull la informació de les coses que passen durant el migdia?

Creus que tens la informació suficient sobre els infants i joves i els conflictes que poden tenir entre ells?

Creus que tens la informació suficient sobre els infants i joves i els conflictes que poden tenir entre ells?

Quines són les fonts de conflicte majoritàries?

En quins espais acostumen a donar-se?

Diries que l'espai de migdia funciona de manera sostenible a llarg termini?

Què t'agradaria millorar del funcionament del migdia?

Altres observacions:

4.1.6. Proposta d'enquesta a coordinació d'espai de migdia

Setmana:

Quina és la teva experiència com a coordinador/a? (resposta oberta, breu)

Quant temps fa que treballes en aquesta escola?

- És el meu primer curs
- És el meu segon curs
- És el meu tercer curs
- Més de tres anys

Quines diries que són les fortaleses d'aquest equip? Anomena'n tres.

Quins els punts febles? Anomena'n tres.

Quina és la vostra línia de treball?

Heu creat pactes/aliances de convivència amb relació a l'equip?

Com és la teva relació amb l'equip de monitoratge?

Què consideres que aportes a l'equip des del teu rol de coordinació?

Com és la relació amb la direcció del centre?

Com és la relació amb l'empresa que gestiona el migdia?

Com es recull la informació de les coses que passen durant el migdia?

Existeixen protocols d'actuació davant de possibles situacions conflictives durant el migdia? En cas afirmatiu, sabries concretar breument en què consisteixen?

Creus que tens la informació suficient sobre els infants i joves i els conflictes que poden tenir entre ells?

Quines són les fonts de conflicte majoritàries?

En quins espais acostumen a donar-se?

Diries que l'espai de migdia funciona de manera sostenible a llarg termini?

Què t'agradaria millorar del funcionament del migdia?

Altres observacions:

4.2 Fase 2: Intervenció

En l'apartat referent a la intervenció, en aquesta guia proposem una línia d'actuació multinivell, que té per objectius:

Incorporar una mirada medidora en l'espai de migdia. Aquest punt és clau per **sensibilitzar sobre la importància de fomentar el diàleg i la no-violència en la resolució de conflictes.** Aquesta és la base perquè les propostes arrelin en el centre i siguin sostenibles al llarg del temps.

Es fa una **proposta formativa per a monitors, monitores i coordinació.** En aquest punt és clau dotar d'eines i recursos als professionals que estan treballant dia a dia amb els infants i joves.

Ampliar els recursos per millorar les dinàmiques de l'espai de migdia. Per aquest motiu incorporarem **14 fitxes** en tres apartats segons el moment d'aplicació: prevenció, intervenció i restauració.

4.2.1 Mirada Medidora a l'espai de migdia

Des de la mirada medidora, entenem que els conflictes són situacions complexes que poden **desencadenar transformacions, creixement i desenvolupament** de les persones. Per acompanyar a les persones en situacions de conflicte, és important tenir eines i acompanyar tant els infants i joves, les famílies i els professionals de l'educació.

La mirada medidora aposta per fomentar **l'empoderament i el reconeixement** perquè les persones puguin créixer i desenvolupar-se, millorant **l'autonomia** i les dinàmiques relacionals

E4.2.2 Formacions

Després d'haver analitzat i observat el funcionament de l'espai de migdia, des de Mediam apostem per veure quins són els **punts estratègics de millora i formar els equips de monitoratge** perquè tinguin una eina d'acompanyament emocional amb els infants i joves.

En aquest sentit, incentivar la **formació dels diferents equips vinculats** al centre és clau per sensibilitzar, dotar d'eines i estratègies i incorporar la mirada medidora en el centre educatiu. Les formacions que plantejem des de Mediam són **ajustades a les necessitats** que detectem en la primera fase (observació). Considerem que les propostes formatives tenen utilitat i provoquen un canvi significatiu quan estan vinculades a la realitat del centre.

4.2.3 Accions preventives

Les accions preventives són aquelles que pretenen incidir abans que els conflictes apareguin. En aquest sentit, la formació, uns acords conjunts i una bona comunicació són tres elements que ajuden a millorar la convivència i que faciliten significativament la feina dels professionals.

A continuació us compartim un recull de propostes d'accions que es poden dur a terme en l'espai de migdia per tal de millorar la convivència. En aquest sentit, cada centre té una realitat particular, així que aquestes dinàmiques es poden adaptar a les necessitats pròpies de cada centre.

Fitxa 1: Reunió amb direcció del centre i coordinació

- **Objectius:** Establir línies generals de la proposta de l'espai de migdia.
- **Beneficiari:** Equip de coordinació de l'espai de menjador.
- **Modalitat:** Prevenció.
- **Qui la gestiona:** Professional extern format en facilitació de grups.
- **Descripció:** Aquesta reunió es realitza abans de l'inici de la temporada. Pot ser duta a terme per una persona del centre coneixedora del funcionament de l'espai de migdia i que pugui servir com a nexa entre la direcció del centre i la coordinació de l'espai de migdia. La nostra opinió com a expertes és que aquesta si el centre no disposa de facilitadors/es, la reunió estigui dinamitzada per una professional externa experta en la matèria. En aquesta reunió es durà a terme: valoració del curs anterior, punts de millora, normativa i pautes i formes de funcionament pel curs vinent.

Fitxa 2: Reunió amb equip de monitoratge i famílies

- **Objectius:** Posar en comú les pràctiques i les dinàmiques de funcionament de l'espai de migdia.
- **Beneficiari:** Famílies i equip de monitoratge.
- **Modalitat:** Prevenció.
- **Qui la gestiona:** Professional extern format en facilitació de grups.
- **Descripció:** Una de les fonts principals de conflicte és la desconeixença. Aquesta fomenta la desconfiança i facilita que apareguin discrepàncies. Per revertir aquesta situació i fomentar la confiança en l'equip de monitoratge proposem dur a terme una reunió a principi de curs entre l'equip de monitoratge i les famílies. En aquesta reunió l'equip de monitoratge explica i dona a conèixer el funcionament de l'espai de migdia i les famílies poden preguntar els dubtes que tinguin. Aquesta reunió permet a les famílies entendre com funciona l'espai i establir un vincle amb els monitors i monitores.

Fitxa 3: Reunió amb equip de monitoratge i coordinació

- **Objectius:** Posar en comú les pautes de funcionament i millorar la dinàmica relacional de l'equip.
- **Beneficiari:** Monitors, monitores i coordinació.
- **Modalitat:** Prevenció.
- **Qui la gestiona:** Professional extern format en facilitació de grups.
- **Descripció:** La proposta que fem des de Mediam és dur a terme tres reunions al llarg de tot el curs escolar: una a principi de curs, un a mitjans i una el final. La primera reunió serveix perquè els integrants de l'equip es coneguin, fomentar la cohesió, donar a conèixer el funcionament de l'espai a les persones novingudes així com repassar les novetats, respecte anys anteriors. La segona reunió, que es realitza a mitjans de curs, permet valorar si s'està acomplint les línies marcades a principi de curs, si s'ha d'incorporar modificacions o millores i compartir com està funcionant l'espai de migdia. Finalment, en la tercera reunió es porta a cap una valoració de com ha funcionat el servei al llarg de tot el curs.

Fitxa 4: Acords de Pati i menjador

- **Objectius:** Establir conjuntament les pautes de pati i menjador què fem quan no es compleixen.
- **Beneficiari:** Infants i joves i monitors/es.
- **Modalitat:** Restauració.
- **Qui la gestiona:** Facilitador/a expert en la metodologia de cercles.
- **Descripció:** Aquesta proposta serveix per establir conjuntament una forma de funcionar. El més important és que aquests acords siguin fruit de les coses que pactin els infants i joves, per tal que se sentin seus aquests acords de convivència. Lligat amb els acords, s'han d'establir què es fa quan aquests no es compleixen, en la línia d'establir conseqüències i vetllar pel benestar dels infants i joves. A la vegada, aquests acords s'han d'anar revisant per veure si s'ajusten a la realitat dels infants i joves i, en cas que no es compleixen, plantejar-nos que és el que ens està sent difícil.

4.2.4 Accions d'intervenció

Aquesta tipologia d'accions estan dissenyades per millorar les dinàmiques relacions a l'espai de migdia. El principal punt a tenir en consideració és que les propostes han d'estar vinculades amb les necessitats detectades en l'apartat d'observació i cada centre educatiu pot adaptar les següents fitxes en funció de les característiques específiques del seu centre:

Fitxa 5: Banc d'escolta

- **Objectius:** Obrir un espai on els infants i joves puguin sentir-se escoltats.
- **Beneficiari:** Infants i joves.
- **Modalitat:** Intervenció
- **Qui la gestiona:** Monitor/a formada en escolta activa o infants formats en escolta activa.
- **Descripció:** El banc d'escolta és un espai físic ubicat en el patí on els infants i joves poden explicar i compartir les seves preocupacions. Perquè funcioni, el més important és trobar un espai del centre educatiu que sigui tranquil, on la persona que escolta i l'infant o jove puguin mantenir una conversació de forma tranquil·la i sense ser molestades.

Fitxa 6: L'àrbitre del pati

- **Objectius:** Acompanyar els infants i joves en les controvèrsies que es donen dins de l'espai de joc.
- **Beneficiari:** Infants i joves.
- **Modalitat:** Intervenció
- **Qui la gestiona:** Monitor o monitora de l'espai de migdia.
- **Descripció:** Els jocs a l'espai de migdia solen ser espais propensos a les diferències, així com la competitivitat mal gestionada una font de controvèrsies. A voltes, els infants i joves no tenen les eines per resoldre les situacions que es generen, ja que estan implicats emocionalment en la dinàmica del joc. Per aquest motiu, una persona externa, en aquest cas un monitor o monitora, pot realitzar les funcions d'àrbitre. En aquest sentit, clarificar les normes, arribar a uns acords sobre com juguem o ser un tercer imparcial ajuda a resoldre els conflictes a mesura que aquests apareixen, sense esperar que escalin i la situació conflictiva sigui major.

Fitxa 7: Un món de jocs

- **Objectius:** Obrir horitzons respecte als jocs que juguem al pati.
- **Beneficiari:** Infants i joves
- **Modalitat:** Intervenció
- **Qui la gestiona:** Monitor/a o persona experta amb coneixements de jocs o alumnes d'altres cursos.
- **Descripció:** És recurrent que en l'espai de pati els infants i joves juguin als mateixos jocs. A voltes, l'avorriment o jocs que fomenten la competició mal gestionada porten a conflicte. En aquest sentit, ampliar mires i conèixer jocs nous és una gran forma d'estimular als infants i joves a: aprendre coses noves per mitjà d'un joc nou, crear climes diferents dins del grup i fomentar. Aquests jocs han d'estar pensats des de la cooperació o la competició sense plantejar l'altre com un rival. Alguns exemples d'aquests jocs són el Konekta fàcil, que són cartes d'emocions, un material adequat per a dinàmiques de role-play, teatralització, revisió emocional amb el grup, detecció de necessitats, etc.

Fitxa 8: Seguiment entre monitors/es claustre.

- **Objectius:** Millorar la comunicació.
- **Beneficiari:** Equips de monitoratge i claustre.
- **Modalitat:** Intervenció.
- **Qui la gestiona:** Monitors i monitores i professorat.
- **Descripció:** Un dels punts claus per evitar els conflictes és a través de la millora de la comunicació. En aquest sentit, hem pogut detectar que els conflictes que tenen els infants i joves a l'aula afecten el pati i viceversa. Per millorar la comunicació proposem la creació d'una llibreta, un grup de whatsapp o report presencial que utilitzaran els monitors i monitores i el/la docent per fer traspàs de comentaris i observacions que hagin fet o temes sobre els quals s'ha de posar el focus. D'aquesta manera es millora el seguiment i l'atenció als infants i joves.

Fitxa 9: La caixa de l'autoexpressió

- **Objectius:** Crear un espai per aprendre a gestionar les frustracions.
- **Beneficiari:** Infants i joves.
- **Modalitat:** Intervenció.
- **Qui la gestiona:** Monitors i monitores o altres professionals que estiguin en l'espai de pati.
- **Descripció:** Aquesta caixa té una funció clara: quan tenim alguna cosa a dins que no volem dir o que ens preocupa podem anar al lloc del pati on està la persona que dinamitza l'activitat i escriure-ho en un paper. La premissa principal és que no fa falta compartir-ho a no ser que la persona vulgui fer-ho. Aquesta dinàmica serveix per evitar conflictes fruit d'accions que ens han molestat molt en moment i permet posar pausa, distància (física i mental) en el conflicte i reflexió. A més, normalment després d'escriure molts dels infants i joves comparteixen allò que han escrit amb la persona que dinamitza l'activitat que ajuda a baixar la intensitat emocional de l'infant.

Fitxa 10: L'alumne Mediator

- **Objectius:** Millorar la convivència en l'espai de migdia.
- **Beneficiari:** Infants i joves.
- **Modalitat:** Intervenció.
- **Qui la gestiona:** Infant o jove amb habilitats i formació adaptada en gestió de conflictes.
- **Descripció:** La figura de l'alumne mediator és la figura que explica William Ury com el tercer costat: una persona que pot ajudar a dues persones que ho estan passant malament per diferències. Aquesta tercera persona pot facilitar el diàleg entenent a les dues parts i, a la vegada, pot avisar a altres persones si aquestes poden ajudar a resoldre la situació. L'alumne mediator també és una persona amb la qual els altres infants i joves poden compartir situacions que els hi preocupin. Els infants que actuen com a mediadors reben una formació per poder fer aquesta tasca.

Fitxa 11: Teatre social al pati

- **Objectius:** Aprendre eines de gestió de conflictes
- **Beneficiari:** Infants i joves.
- **Modalitat:** Intervenció.
- **Qui la gestiona:** Infant o jove amb habilitats i de dinamització i un monitor/a pot ajudar a dinamitzar l'activitat.
- **Descripció:** Aquesta activitat està orientada des de la dinàmica del role-play. En aquesta activitat cada infant o jove escriu en un paper alguna situació que hagi viscut i que estigui relacionada amb algun conflicte, passat o present. Després es recullen tots els papers i es dipositen en una caixa. Una mà innocent escull un parell (o varis) voluntaris i aquests agafen un paper de la caixa. A partir que llegeixen la situació, tenen un minut per preparar una actuació per dramatitzar la situació. Un cop s'acaba la representació s'obre un espai de diàleg amb preguntes com:

Què hem vist?

Quines són les persones que apareixen?

Com creieu que se senten?

Què penseu que necessita cada una?

Què s'hagués pogut fer diferent?

En aquesta dinàmica es pot versionar també des de les cartes de la Comunicació No Violenta. La idea és que treballem dues o tres situacions, però amb profunditat i donant espai perquè cada infant i jove digui la seva.

Fitxa 12: Reunions restauratives

- **Objectius:** Guarir coses que ens han fet mal i empoderar els infants i joves.
- **Beneficiari:** Infants i joves.
- **Modalitat:** Restauració i aprenentatge
- **Qui la gestiona:** Monitor/a format en pràctiques restauratives
- **Descripció:** La reunió restaurativa és una eina més formal que pot arribar a ser gestionada per monitors/es formades en ella. La reunió restaurativa es pot donar quan hi ha hagut indecens greus entre infants i on es convida a les parts implicades i a altres persones que no han estat implicades directament, però sí que han estat afectats per la situació a poder parlar del tema. La reunió restaurativa es guia per 5 preguntes que totes les persones contesten:
- Què ha passat?
- Què estaves pensant en aquell moment?
- Qui ha estat afectat per la situació que s'ha donat? Com?
- Que necessites fer perquè la situació estigui bé

4.2.5 Aprenentatge

Un dels paradigmes que estan canviant és el pas del càstig a la **restauració del dany i l'aprenentatge sobre situacions que hem viscut**. En aquest sentit, apostem per establir límits i conseqüències a les accions que puguin ferir, a la vegada que posem èmfasis en la restauració del dany que han viscut les persones i el grup i potenciem l'aprenentatge grupal que ens aportem les situacions per les quals hem transitat.

Els conflictes **tenen un impacte en el grup i en el cas de col·lectius**, com per exemple la classe, de persones que conviuen dia rere dia durant molt de temps facilita que es vagin omplint les motxilles amb ressentiment i ferides que no s'han guarit.

En aquest sentit, és clau inculcar en els infants i joves en l'**aprenentatge de l'error**. A voltes, fem mal als altres no per voluntat, sinó perquè no en som conscients o perquè no sabem fer les coses d'una altra manera. En altres moments el nostre estat emocional ens porta a viure situacions conflictives. **Acceptar i responsabilitzar-nos** dels nostres errors permet adquirir aprenentatges i responsabilitzar-nos com a persones.

Les accions restauratives permeten parlar sobre allò que ens pesa del nostre passat i mirar empoderar a les persones de cara a futur. Generen una **responsabilitat** i una **empatia** que són necessàries per prevenir la repetició de les situacions.

A continuació podreu trobar dues fitxes sobre dinàmiques que es poden realitzar en aquesta línia.

Fitxa 13: Cercles restauratius

- **Objectius:** Generar espais de diàleg amb els infants i joves.
- **Beneficiari:** Infants i joves.
- **Modalitat:** Restauració i aprenentatge
- **Qui la gestiona:** Monitor/a format en pràctiques restauratives i a la llarga també els propis infants poden gestionar els cercles.
- **Descripció:** La dinàmica en cercle és una pràctica que té una llarga història com a forma de millorar la comunicació i poder parlar temes que no són fàcils. Aquesta dinàmica inicialment és important que la dugui a terme una persona amb formació amb la matèria i que a poc a poc sigui una eina que puguin gestionar directament els infants. El funcionament dels cercles és a través de preguntes que van responen les persones que estan reunides en disposició de circumferència passant-se un tòtem de la paraula (que serveix per respectar el torn i que la resta estigui escoltant activament a la persona que parla). Usualment, els cercles són dinamitzats per dos mediadors/facilitadors, un que guia l'espai i l'altre que va recollint i realitza devolucions en moment concrets sobre els temes que han anat sortint. Aquesta dinàmica de cercle que s'utilitza a l'aula es pot porta a l'espai pati per gestionar tensions entre infants.

Fitxa 14: Taller de Comunicació No Violenta

- **Objectius:** Incorporar una forma pacífica, útil i empàtica de relacionar-nos amb el món.
- **Beneficiari:** Infants i joves.
- **Modalitat:** Restauració.
- **Qui la gestiona:** Facilitador/a expert en Comunicació No Violenta.
- **Descripció:** Aquesta és una proposta per incorporar la Comunicació No Violenta a l'espai de menjador, tot i que el format taller és modificable i adaptable a la franja d'edat i les característiques del grup (es poden utilitzar cartes, cartells o descripcions per introduir la dinàmica). La idea de fons és generar un espai segur per poder parlar de les coses que ens afecten i ens han afectat. Per tal de dinamitzar aquesta proposta és clau comptar amb una persona formada en l'eina que faciliti la proposta.

4.3 Fase 3: Avaluació i seguiment

En la tercera fase és quan es recullen els resultats per tal d'obtenir informació sobre com han funcionat les diferents propostes que s'han dut a terme al llarg del curs. Per tal de recollir les dades proposem realitzar enquestes a infants, joves, equip de monitoratge, coordinació i equip directiu. Aquestes enquestes han d'estar enfocades a recollir les diferències que cada persona ha percebut al llarg del transcurs del curs.

En aquestes enquestes és útil introduir un sistema amb diverses respostes graduals per conèixer de forma més acurada quina és la percepció de la persona (p. ex. poc, una mica, lleugerament, bastant, molt) sobre el clima a l'espai de migdia, la millora de les relacions i dinàmiques, l'obtenció d'eines per resoldre els conflictes de forma autònoma i altres preguntes vinculades en aquesta línia.

A continuació us deixem un conjunt de preguntes com a proposta.

Monitors/es

- S'han millorat les dinàmiques relacionals en l'espai de migdia?
- S'han reduït els conflictes que tenien lloc en l'espai de migdia?
- Creieu que els infants i joves tenen més autonomia per resoldre situacions complexes?
- Creieu que teniu més eines per gestionar les relacions conflictives?
- Heu millorat la vostra relació amb la coordinació de l'espai de menjador?

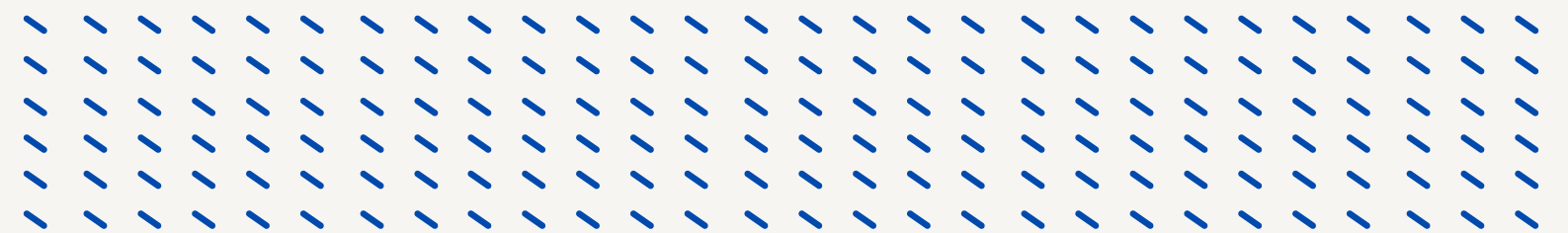
Coordinació

- S'han millorat les dinàmiques relacionals en l'espai de migdia?
- S'han reduït els conflictes que tenien lloc en l'espai de migdia?
- Creieu que els infants i joves tenen més autonomia per resoldre situacions complexes?
- Creieu que teniu més eines per gestionar les relacions conflictives?
- Heu millorat la vostra relació amb l'equip de monitoratge de l'espai de menjador?

Infants i joves

- Et sents millor a l'espai de migdia?
- Hi ha menys problemes en l'espai de migdia?
- T'han agradat les activitats que s'han incorporat en el pati?
- Saps millor que fer quan tens una dificultat?
- Ha millorat la teva relació amb el monitor/a?

A part de les enquestes, paral·lelament també es poden incorporar reunions d'avaluació amb l'equip per tal de poder posar en comú com s'ha transitat aquest curs escolar des de cada una de les percepcions de les persones que conformen l'equip.

Els resultats obtinguts en la fase d'avaluació han de ser **analitzats i tinguts en consideració** quan es comenci a treballar en la proposta pel curs vinent, a fi de poder millorar i tenir en consideració quins són els aspectes més a tenir en consideració que cal treballar.

En aquest sentit, és important dedicar esforços a repensar l'espai de migdia i entre com una eina viva que valorem, renovem i a la qual incorporem propostes i eines que ajuden a millorar la interrelació dels infants i joves.

05 Sostenibilitat de la proposta

Des de Mediam, proposem el treball en l'espai de migdia com un cercle virtuós: no és un camí tancat sinó que les diferents fases descrites en aquesta guia es retroalimenten i els projectes no es donen per tancats, sinó que sempre hi ha aspectes per incidir per millorar.

En aquest sentit, per nosaltres l'espai del menjador és un entorn privilegiat per teixir relacions interpersonals sanes entre els infants i joves i generar un espai de cures. A la vegada, aquest és un espai de confluència que ens pot ajudar a créixer tots conjuntament.

Finalment, com que aquest és un text obert, us facilitem el nostre contacte per si alguna persona vol compartir la seva experiència: info@mediam.cat.

06 Experiències relacionades

Escola Alexandre Galí (Barcelona)

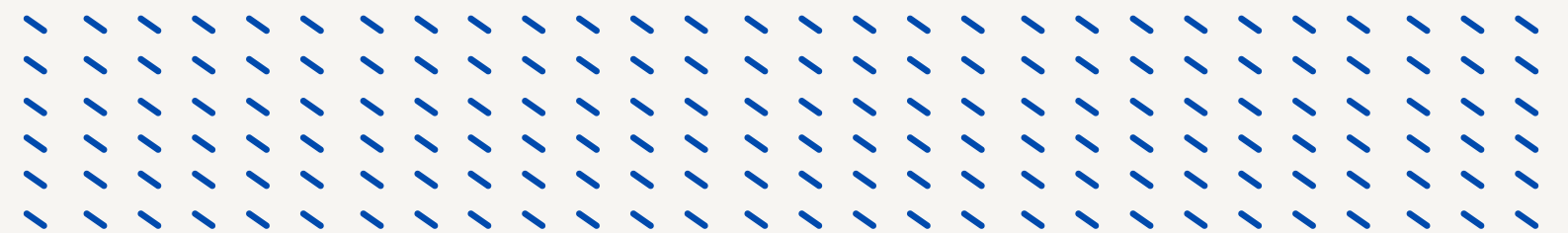
Hem dut a terme un projecte de mediació, empoderament d'equip de treball i gestió no violenta dels conflictes a l'espai de migdia de l'escola Alexandre Galí. (Ciutat Vella, Barcelona). Hem treballat amb:

- Famílies
- Infants i joves
- Direcció de centre
- Monitors i monitores
- Vetlladors i vetlladores
- Coordinació de l'espai de menjador

I algunes de les activitats que hem dut a terme són:

- "La caixa multifacètica" Material d'invenció pròpia davant de múltiples necessitats: portar al paper una manifestació de ràbia de manera segura, inquietuds, "cafès pendents" - coses que t'agradaria dir -, etc.
- Mediació i acompanyament en la resolució de conflictes en forma de diàlegs restauratius, basat en l'escolta activa i el reconeixement de tota emoció humana; treball en xarxa amb l'equip pedagògic del migdia, l'equip directiu i l'alumnat.

- Banc de recursos i dinàmiques de grup elaborat per Mediam (disponible) Adreçat a l'equip pedagògic, amb ànim de consolidar la seva tasca professional. Oferint-los un nombre major d'eines i de maneres d'establir vincles amb l'alumnat a través del joc així com de resolució de conflictes des de la no violència.

Escola Vila Olímpica (Barcelona)

En l'escola Vila Olímpica vam treballar en un projecte enfocat des de la metodologia APS, amb la proposta Del Pati al Món. El projecte va iniciar-se a través d'una pregunta: quin és el somni de pati? Com ens agradaria que fos?

El nostre treball va començar amb un somni de pati per part dels alumnes de 6è, per poder anar construint-lo conjuntament amb el professorat, monitors i famílies. El treball de pati ha estat el fil conductor que ens ha permès abordar-hi tots aquests espais per interrelacionar-nos, compartir inquietuds, unificar objectius i cuidar-nos, perquè quan ens trobem per parlar des d'un llenguatge més emocional estem construint espais de pau.

Escola Mare Nostrum (Barcelona)

El projecte ha estat molt ben acollit per l'escola fins al punt que ens hem marcat el propòsit conjunt de seguir fent-lo créixer de cara els cursos vinents, **incorporant la mirada mediadora** a l'escola. En aquest projecte ens ha servit per introduir dues eines molt potents com són les pràctiques restauratives i la comunicació no violenta,

El projecte es va fer extensiu a monitors i professorat i durant l'última setmana vam fer també una jornada de tancament mostrant el vídeo a les famílies, professorat i als mateixos alumnes de 4t. En acabar l'acte, els hi vam lliurar un certificat de reconeixement de la feina feta.

07 El nostre equip

CAROL PINILLA

Experta en gestió de conflictes organitzacionals amb més 25 anys d'experiència en el sector de l'empresa. Cofundadora de CMB i creadora de la Metodologia Mediala (Premi ADR 2019). Coordina sessions de mediació esportiva en clubs d'elit. Actualment, és docent en IL3-UB i a la UAB.

MONTSE MIR

Experta en gestió de conflictes organitzacionals amb més de 25 anys d'experiència en el tercer sector. Cofundadora de CMB i creadora de la Metodologia Mediala (Premi ADR 2019). Actualment, és docent en IL3-UB i a la UAB.

POL MIQUEL

Més de 10 anys d'experiència treballant amb infants i joves. Formació com a monitor i director de Lleure i Coach en el Màster de Mediació Professional de la BSM-UPF.

CINDY MUÑOZ

Mestra i mediatra escolar. Especialitzada en Pedagogia Sistèmica per l'Institut Integratiu i en la facilitació de grups en espais d'educació no formal.

Un projecte de:

Amb el suport de:

**Ajuntament
de Barcelona**